

MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS
BYROJA E ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Programi mësimor

ARSIMI MUZIKOR

për klasën V

Shkup, 2021

TË DHËNA ELEMENTARE PËR PROGRAMIN MËSIMOR

Lënda mësimore	Arsimi muzikor
Lloji/kategoria e lëndës mësimore	I detyrueshëm
Klasa	V (e pesë)
Temat/fushat e programit mësimor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dëgjojmë muzikë 2. Këndojmë, performojmë dhe vallëzojmë
Numri i orëve	1 orë në javë /36 orë në vjet
Pajisjet dhe mjetet	<p>Klasë e specializuar (kabinet), e cila përveç mjeteve standarde dhe ndihmëse është e pajisur edhe me:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instrumente ritmike për fëmijë (daulle në madhësi të ndryshme, shkopinj për daulle, shkopinj ritmi, kastanjetë, gong, cimbale, ksilofon, trekëndësh, marakas, dajre). • Burime të ndryshme të të mësuarit nga natyra dhe mjedisi i afërt - fletë letre me ngjyrë, gjethe të thata nga pemët, shufra druri ose metali, objekte prej qelqi, druri, metali me zë të ndryshëm në klasë. • Materiale të shtypura (doracakë, revista, gazeta). • Ekzemplar dy dimensionale - të pa projektuara (piktura, fotografi, posterë, ilustrime). • Pajisjet për riprodhimin e audio dhe video regjistrimeve (CD dhe DVD player, pajisje hi-fi, televizor, kompjuter me qasje në internet, altoparlantë, projektor LCD, tabelë interaktive). • Piano/pianino/piano elektrike ose instrument tjetër muzikor. • Regjistrime audio dhe video: audio dhe video CD me përmbajtje të përshtatshme. • tabelë interaktive
Norma e kuadrit mësimor	<p>Puna edukativo-arsimore në klasën e pestë mund të kryhet nga një person që ka titullin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Profesor/arsimtar/mësues i grupit klasor, VII/1ose VI/1 (sipas KMK-së) dhe 240 SETK; • Pedagog i diplomuar, VII/1 ose VI/1 (sipas KMK-së) dhe 240 SETK.

LIDHSHMËRIA ME STANDARDET KOMBËTARE

Rezultatet e mësimimit të përmendura në programin mësimor shprijnë në përvetësimin e kompetencave të mëposhtme të përfshira me fushën **Shprehja artistike dhe kultura** nga Standardet kombëtare:

<i>Nxënësi/nxënësja di dhe/ose është i/e aftë:</i>	
VIII-A.1	të manifestojë njohuri për format e ndryshme të shprehjes artistike nga të gjitha fushat e kulturës (letërsi, muzikë, arte pamore, arte interpretuese, arte dekorative, arkitekturë, dizajn),
VIII-A.3	t'i shprehë idetë, përvojat dhe emocionet e tyre, duke përdorur forma artistike ose të tjera të shprehjes krijuese (individuale ose kolektive),
VIII-A.4	për t'i interpretuar idetë, përvojat dhe emocionet e shprehura në produktet e artit të krijuara nga të tjerët që i përkasin kulturave së tyre ose të tjera,
VIII-A.5	të manifestojë njohuri për kulturën e vet dhe mënyrat e ndryshme të shprehjes së saj nëpërmjet letërsisë dhe arteve pamore, muzikës dhe vallëzimit, objekteve dhe produkteve të tjera kulturore,

Programi mësimor gjithashtu i përfshin edhe kompetencat relevante në fushat e Standardeve kombëtare: **Shkrim-leximi digjital, Zhvillimi personal dhe social**

<i>Nxënësi/nxënësja di dhe është i/e aftë:</i>	
IV-A.12	të hulumtuar mundësitë e përdorimit të modeleve dhe simulimeve të ndryshme, duke kombinuar paraqitje statike dhe dinamike, zë, tekst dhe imazhe për të modifikuar ose të krijoj produkte të thjeshta multimediale kreative me një qëllim të caktuar dhe për një audiencë të caktuar.
<i>Nxënësi/nxënësja kupton dhe pranon se:</i>	
IV-B.1	Shkrim-leximi digjital është thelbësor për jetën e përditshme - ai lehtëson mësimin, jetën dhe punën, kontribuon në zgjerimin e komunikimit, kreativitetit dhe inovacionit, ofron një shumëllojshmëri mundësish argëtimi.
<i>Nxënësi/nxënësja di dhe/ose mundet:</i>	
V-A.4	të bëjë vlerësim të aftësive dhe arritjet e tija/saja (duke përfshirë pikat e forta dhe të dobëta) dhe mbi atë bazë të përcaktojë prioritetet që do t'i mundësojnë atij/saj të zhvillohet dhe përparojë;

V-A.7	t'i përdorë përvojat e veta për ta lehtësuar mësimin dhe për ta përshtatur sjelljen e vet në të ardhmen;
VIII-A.5	të manifestojnë njohuri për kulturën e tij dhe në mënyra të ndryshme të shprehjes së tij nëpërmjet letërsisë dhe arteve pamore, muzikës dhe vallëzimit, ndërtesave dhe produkteve të tjera kulturore,
V-A.12	për të komunikuar me të tjerët dhe për t'u paraqitur në mënyrë të përshtatshme në situatën.
<i>Nxënësi/nxënësja kupton dhe pranon se:</i>	
V-B.3	arritjet personale dhe mirëqenia e dikujt në masë të madhe varen nga puna që ai/ajo investon dhe rezultatet që ai/ajo i arrin;

REZULTATET NGA MËSIMI

Tema: DËGJOJMË MUZIKË	
Gjithsej: 18 orë	
Rezultatet nga mësimi	
Nxënësi/nxënësja do të jetë i/e aftë të:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. njeh instrumentet muzikore (harpa, mandolina, bori) dhe t'i identifikojë në mënyrë auditive në kompozime të ndryshme instrumentale; 2. dallojë kompozimet vokalo-instrumentale, grupe instrumentale dhe vokale nga stile dhe zhanre të ndryshme muzikore, 3. veçon dhe identifikon mjetet shprehëse muzikore dhe shpjegon ndikimin e tyre në karakterin e muzikës së dëgjuar; 4. njeh këngë, valle dhe instrumente popullore (kavall/fyell) të bashkësive etnike që jetojnë në Republikën e Maqedonisë së Veriut, kombeve fqinje dhe disa kombeve tjera në botë. 	
Përmbajtjet (dhe konceptet)	Standardet e vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> • Instrumente dhe vokale muzikore: grupe vokale, instrumentale dhe vokalo-instrumentale dhe ansamble të zhanreve të ndryshme (klasike, popullore, pop, rok), instrumente muzikore: harpë, mandolinë dhe bori. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dallon harpën, mandolinë dhe bori në mënyrë vizuale dhe melodike. • Identifikon (audio-vizuale) grupe vokale, instrumentale dhe vokalo-instrumentale dhe ansamble të zhanreve të ndryshme (klasike, popullore, pop, rok) • Identifikon se çfarë lloj muzike i përket kompozicioni bazuar në kompozimet që ai/ajo i ka dëgjuar më parë.

<ul style="list-style-type: none"> • Llojet e muzikës¹ (muzikë klasike, muzikë për fëmijë, këngë për fëmijë, pop-muzikë, rok-muzikë, jazz, blues etj.) • Muzikë nga filma të animuar dhe muzikë filmash • Vepra muzikore dhe skenike (balet, muzikore) 	<ul style="list-style-type: none"> • Njih dhe emërton të paktën dy kompozime nga zhanre të ndryshme dhe në muzikën klasike emërton edhe kompozitorët. • Njih dhe emërton të paktën dy kompozime nga filmat e animuar dhe filmat artistikë (deri në 12 vjet). • Bën dallimin midis baletit dhe muzikës.
<ul style="list-style-type: none"> • Mjetet muzikore të shprehjes (melodia, ritmi, metri, tempo, dinamika, tonet e larta/të ulëta, legato/stakato, dur/moli si personazh i muzikës, forma trepjesëshe ABA) 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifikon pjesë të trajtës trepjesëshe ABA. • Njih mjetet shprehëse muzikore në kompozimet e dëgjua dhe i emërton me shprehje profesionale. • Përshkruan karakterin e veprës së dëgjuar dhe e lidh atë me mjetet shprehëse muzikore nëpërmjet të cilave arrihet. • Parashikon se çfarë ndryshimesh do të ndodhin në karakterin e kompozimit gjatë ndryshimit të ritmit, dinamikës ose ngjyrës së instrumentit.
<ul style="list-style-type: none"> • Krijimtaria muzikore popullore (këngë popullore, lojëra, kanuni, curla). 	<ul style="list-style-type: none"> • Njih kanun dhe curlja, vizualisht dhe akustikisht. • Dallon këngët popullore karakteristike dhe lojë/vallet popullore nga bashkësitë etnike në Republikën e Maqedonisë së Veriut. • Identifikon këngë popullore karakteristike dhe lojë/valle popullore nga kombet fqinje dhe disa kombeve në botë.
<p>Shembuj të aktiviteteve</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nëpërmjet një prezantimi audiovizuale, nxënësit njihen me pamjen dhe tingullin e harpës, mandolinës dhe borisë dhe i dallojnë ato nëpërmjet ngjyrës së tonit. Më pas diskutojnë veçoritë dhe mundësitë e përdorimit të këtyre instrumenteve. Së fundi, duke dëgjuar vepra origjinale dhe punimet e tyre, ata kuptojnë se ku dallohen instrumentet ose paraqiten si solistike. • Nëpërmjet regjistrimeve audio dhe video mësuesi demonstroi performanca të ndryshme (grupe dhe kompozime vokale, instrumentale dhe vokalo-instrumentale) të zhanreve të ndryshme (klasike, popullore, pop, rok, jazz, latine, blues); nxënësit identifikojnë kompozimet dhe zhanret muzikore në mënyrë dëgjimore dhe vizuale. 	

¹Të njëjtat lloje të muzikës përsëriten në të gjitha klasat, por në secilën klasë pasuese prezantohen vepra / kompozime të reja më komplekse për dëgjim.

- Njëpërmjet prezantimit të regjistrimeve audio dhe video të veprave të ndryshme muzikore, nxënësit njohin karakteristikat e llojeve të ndryshme të
- muzikës (muzikë klasike, muzikë për fëmijë, muzikë popullore) dhe në bazë të kompozimeve të dëgjura identifikojnë të paktën dy nga çdo lloj muzike. Në kompozimet klasike, përveç titujve të të paktën dy kompozimeve, emërtohen edhe kompozitorë.
- Mësuesi fillimisht prezanton një film të shkurtër të animuar pa sfond muzikor dhe pastaj e përsërit, por këtë herë së bashku me muzikën. Nxënësit e lidhin muzikën me përmbajtjen e filmit të animuar dhe diskutojnë se si e kanë përjetuar atë në të dyja situatat (me ose pa muzikë). E njëjta procedurë përsëritet për filmat e tjerë të animuar.
- Mësuesi paraqet inserte nga filmat artistikë (p.sh.: Edhe-ti, 101 dalmatët) dhe filma vizatimorë me metrazh të gjatë (për shembull: Mbreti Luan, E Bukura dhe Bisha) të shoqëruara me muzikë. Nxënësit diskutojnë për ndikimin e muzikës në përforcimin e efekteve që pritet të arrihen në këto skena. Më pas dëgjohen kompozimet muzikore prej të cilave insertet filmike janë të njohura më parë dhe nxënësit diskutojnë se si i përjetojnë ato.
- Njëpërmjet prezantimit të regjistrimeve audio dhe video, nxënësit njihen me baletin dhe muzikën si vepra muzikore-skenike. Më pas diskutojnë muzikën e dëgjuar, rolin e saj në vetë veprën dhe nxjerrin në pah dallimet midis dy llojeve të veprave skenike.
- Identifikoni pjesë të formularit trepjesësh ABA duke dëgjuar shembuj muzikorë të përshtatshëm (linqet në **Veprat e rekomanduara për dëgjim**).
- Duke dëgjuar këngën popullore "Ajde dëgjo, dëgjo Kalesh bre Angjo" në aranzhime të ndryshme (ose një këngë popullore nga një komunitet tjetër që ka aranzhime të ndryshme) nxënësit krahasojnë mënyrën e performancës, instrumentet dhe karakteristikat e tjera të zhanreve (linqet në **Veprat e rekomanduara për të dëgjuar**).
- Mësuesi prezanton vepra muzikore me karakter dhe përmbajtje të ndryshme. Nxënësit njohin dhe emërtojnë mjetet shprehëse muzikore në kompozimet e dëgjura me shprehje profesionale (melodi, ritëm, metër, tempo, dinamikë, tone të larta / të ulëta, legato / stakato, dur / mol), përshkruajnë dhe lidhin karakterin e veprës së dëgjuar me mjetet shprehëse muzikore.
- Mësuesi paraqet regjistrime audio ose video të këngëve dhe valleve popullore karakteristike për bashkësitë e ndryshme etnike që jetojnë në RSM ku curlja dhe kanoni shfaqen si instrumente solo. Nxënësit i njohin këto instrumente me dëgjim dhe vizualisht.
- Mësuesi paraqet regjistrime audio ose video të këngëve dhe valleve popullore nga popujt fqinjë dhe të botës dhe nxënësit diskutojnë për karakteristikat muzikore që vëzhgojnë.

Shembull për aktivitet projektues me integrim të muzikës, gjuhës amtare dhe informatikës/programimit.

Nxënësit shikojnë një film të animuar, diskutojnë karakterin e personazheve dhe zhvillimin e veprimit. Më pas u jepet detyrë që njëpërmjet një programi kompjuterik të gjejnë shembuj muzikorë të përshtatshëm për personazhet dhe veprimin dhe t'i bashkojnë me videon. Shembull: <https://youtu.be/XLi-OPaRYmw> *Miu dhe shporta me arra.*

Shënim: Aktivitetet e propozuara nuk janë shembull vetëm për një orë, por janë shembuj të arritjes së standardeve dhe mund të realizohen në disa orë.

Kompozimet e rekomanduara për realizimin e temës:

Vokale, grupe dhe ansamble vokalo instrumentale dhe kompozime nga zhanre të ndryshme.

Klasike

<https://www.youtube.com/watch?v=nJTfG1MmMwQ> – Vivaldi: Vera – 3. paragraf, violinë dhe orkestër;
<https://www.youtube.com/watch?v=J5NBoIKrSns> и <https://www.youtube.com/watch?v=fTFDpgHeDEE> – Vivaldi: Vera – 3.paragraf, rok përpunim;
<https://www.youtube.com/watch?v=HFx6JRTpPGE> – Hej romale – Koncert ke Dni studenstva 2014, muzikë rome me orkestër simfonike, kori;
<https://www.youtube.com/watch?v=tupHY8CCZxs> – Shakira: *Try everything* – One voice children choir (korr i fëmijëve);

Kompozime me instrument solo

<https://www.youtube.com/watch?v=vVTPbLhlbfl> –Debussy: Clair de Lune/Debutim:*Drita e hënës* – harpë, muzikë klasike;
<https://www.youtube.com/watch?v=cS5d2wD8OoI> –Për të *Bukrën dhe Bishën* – harpë, muzikë filmash;
<https://www.youtube.com/watch?v=P2LNOKEJzmM> – Vivaldi: *Vera* - paragrafi 3, mandolinë, muzikë klasike;
<https://youtu.be/h8cNnxLsvdk> – Astor Pjaccolla - *Libertango*, bori;
<https://www.youtube.com/watch?v=B1eyZAedhY4> – Alison Balsom - Johan Humel: Rondo nga *Koncert për bori* në E-dur, muzikë klasike;
<https://youtu.be/x7LoCOWvbdU> – Verdi: *Kortezhi triumfal* nga opera Aida - bori, muzikë klasike;

Përpunime të këngëve popullore

Ajde dëgjo, dëgjo Kalesh bre Angjo në aranzhime të ndryshme;
Rekomandohet që këto shfaqje të dëgohen në tërësi ose si fragmente që krahasojnë stilin e performancës, instrumentet dhe karakteristikat e tjera të zhanreve;
<https://www.youtube.com/watch?v=3GmipRk3fYE> – Violeta Tomovska dhe Kiril Mançevski – *Kalesh bre Angjo*;
<https://www.youtube.com/watch?v=nSeRaYC0cLI> – Mixed Chamber Choir "Heraclea" - Macedonia Conductor: Jasmina Gjorgjeska;
<https://www.youtube.com/watch?v=aGamGhv5H0I> – *Ajde dëgjo, dëgjo Kalesh bre Angjo*; Russian State Symphony Cinema Orchestra & Marie-Anne Izmajlov;

<https://www.youtube.com/watch?v=WqDQaGSpJF4> – Jadranka Stojaković : *Ajde dëgjo, dëgjo Kalesh Angjo*;
<https://www.youtube.com/watch?v=5R33hzaFhPw> – *Ajde dëgjo, dëgjo Kalesh bre Angjo* – instrumentale (fyell me dajre);
<https://www.youtube.com/watch?v=LmyQB8-zrnQ> – *Ajde dëgjo, dëgjo Kalesh bre Angjo* – Esmā Redžepova dhe Nikola Badev;
<https://www.youtube.com/watch?v=cO6EuYI3h80> – DUKE & Karolina, Tanja Carovska dhe Vllatko – *Kalesh bre Angjo*;

Pop

<https://youtu.be/RHHAdQfcNhY> - Toshe Proeski: Për këtë botë;
<https://www.youtube.com/watch?v=DeumyOzKqgl> – Adel: (*Skyfall*);
<https://www.youtube.com/watch?v=Zz24GrITV8o> – Hari Mata Hari: *Lejla*;
<https://youtu.be/ffPNB3RScAM> - Nga kori i Ida Kellarova - performancë solo nga Ana Marie Bagarova;

Rok

<https://www.youtube.com/watch?v=3u8AvOo38iM> – Petar Gjureski - Out.
<https://www.youtube.com/watch?v=axWVMMr-RpMM> – Pink Floyd
<https://youtu.be/wNtrEC9ABuA> – Dream team: Na lini të jetojmë;

Filma të animuar

<https://www.youtube.com/watch?v=x3N6qooVxfw> – *Masha dhe Ariu, duke performuar në një grup muzikor*.
<https://www.youtube.com/watch?v=51mKtOAREkk> – *Sa do të doja një qenush*.
<https://youtu.be/XLi-0PaRYmw> – *Miu dhe shporta me arra*– për një mësim të integruar me shkenca kompjuterike dhe programim (të shtohet muzikë).

Balet

<https://www.youtube.com/watch?v=zV1qLYukTH8> – Çajkovski: vallëzimi i zanës së sheqerit nga arrë thyesi (stakato dhe legato).
<https://www.youtube.com/watch?v=Fb1Blvfp78> – Ballet vs Hip Hop - Annika Verplancke (balet modern).

Muzikor

<https://www.youtube.com/watch?v=drnBMAEA3AM> – Do, re, mi: Sounds of Music – / *Këngët e mia, ëndrrat e mia*.
<https://youtu.be/alrFnfKFvzk> – Eni – JETA JONË E VËSHTIRË (“It’s The Hard Knock Life”).
<https://www.youtube.com/watch?v=u7NUt8IcW9k&t=1508s> – Aladini.

Muzikë filmash

<https://youtu.be/scpmNAhGTMo> – Sllave Dimitrov: muzika nga seriali Mbijetesë.
<https://www.youtube.com/watch?v=A-4nWKBLQZI> - Tomka dhe shokët e tij.
<https://www.youtube.com/watch?v=VzV5hyHA-uc> - Zana
<https://www.youtube.com/watch?v=q0tfSGtPago> – Vaska Jankovska : *Erdelezi*, nga filmi *Shtëpi për varje*.

Instrumente popullore

Kanun

<https://www.youtube.com/watch?v=C7efPWzQ-m0> – Nëse shkoj në Manastir, muzikë instrumentale, kanun, sintetizator, klarinetë.

<https://www.youtube.com/watch?v=UncbrHqiy3E> – *Valle e vjetër Kalgjike*, hyrje me kanun dhe pjesëmarrje e klarinetës, tarabukës, utit, violinës.

<https://www.youtube.com/watch?v=VS3LafxrMIs> – Aytaç Doğan - Kanun (muzikë turke).

Curlja (Mësuesi bën një zgjedhje nga shembujt e ofruar.)

https://www.youtube.com/watch?v=iQ_cNxCF5Tg – Valle maqedonase, curlja. Goce Dimovski.

<https://www.youtube.com/watch?v=yA1ZtLz2Ph8> – E vështira, curlja dhe daulle.

<https://www.youtube.com/watch?v=86EneC87YXg> – Shpërtheu Mali Sharr – Majovci.

<https://www.youtube.com/watch?v=AGYGxHJnVqA> – Xhelo Destanovski – *Destanovska Thesari*

Në muzikën popullore maqedonase

<https://www.youtube.com/watch?v=w1aCNrH1tq8> – Fyell dhe orkestër.

<https://www.youtube.com/watch?v=bhKumxfTTQ0> – Fyell dhe çifteli.

<https://www.youtube.com/watch?v=N6mgen6-590> – Këndim dhe dajre.

<https://www.youtube.com/watch?v=Oga7C4inIdI> – Instrumentale me daulle, çifteli dhe fyell.

Këngë dhe valle popullore

<https://www.youtube.com/watch?v=8PJJxoQnSKc&list=PLVYx40OFHhTvRoEqfk6JL9-dZWImFmjry> – *valle e tropojës*.

https://www.youtube.com/watch?v=9U_G8sNYM7A – Muzikë popullore shqiptare, këngë, vegla popullore (lahuta, fyelli, curlja, daulle), valle. Në orën 1:00:48 curlja me daulle.

<https://www.youtube.com/watch?v=nnhNbmOAc5c> – Karafili gjatë rrugës përgatitet. *Karajfilet janë rrugës* – Armira Medunjanin (gjuhë boshnjake).
<https://www.youtube.com/watch?v=M5Zlz6WK4k0> – *Karafili lulja ime* Vasilija Radoviç (gjuhë serbe).
<https://youtu.be/gAZLA-PFxFgw> – Xhansever Dalipova: Kemano Basal/*Luaj violinën*. (gjuha rome).
<https://youtu.be/fP9FYpp6p6s> – Esmā Rexhepova : *Romano Horo*.

Këngë dhe valle karakteristike popullore të kombeve dhe popujve fqinjë të botës.

<https://www.youtube.com/watch?v=HV51aBY3hxl> – La Raspa (valle meksikane)
<https://www.youtube.com/watch?v=yGxJCLhc3bk> Kalinka, valle popullore ruse e stilizuar, ansambli për fëmijë "Loktev" (valltarë, korr, orkestër me instrumente klasike dhe popullore).
https://www.youtube.com/watch?v=DEDEWr89_EQ – *Samba*.
https://www.youtube.com/watch?v=w_y08enGNAk – *Ba – Ingles* (valle tradicionale Filipine).

Dur, mol dhe fomra ABA

<https://www.youtube.com/watch?v=wUr5rtBp7I> - Schumann: Kalorës i egër, formoni ABA (A - nga fillimi në 0:19 mol, B - deri në 0:29 deri, A – në mol në fund).
<https://www.youtube.com/watch?v=Ezvj-De6bxY> – Mozart: Variacione Twinkle Twinkle Little Star – fragmente.
(tema nga fillimi në fund 0:37, variacion nga 3:59 mol, variacion 4:44 - 5:09). Mozart: Rondo a-la Turka - mol / dur. Mol - tema kryesore, madje - një refren me imitim të goditjeve.

piano: <https://www.youtube.com/watch?v=geER3iQDO5k>

piano dhe orkestër: <https://www.youtube.com/watch?v=yWfvgAXCUAY>

Film i vizatuar: <https://www.youtube.com/watch?v=qJT6kPp-c3o>

Goditja e trupit: <https://www.youtube.com/watch?v=0PMOOYSW1tw> – Një version i shkurtuar, vetëm tema bazë në mol dhe refreni në dur.

Tema: KËNDOJMË, PERFORMOJMË DHE VALLËZOJMË

Gjithsej: 18 orë

Rezultatet nga mësimi

Nxënësi/nxënësjā do të jetë i/e aftë të:

1. këndojë këngë për fëmijë, tradicionale dhe artistike duke dëgjuar me karakter dhe përmbajtje të ndryshme,
2. luajë në instrumente muzikore për fëmijë duke dëgjuar me teknikën e duhur të luajturit, duke përdorur elementët muzikore të mësuara,
3. këndojë dhe luajë ushtrime të thjeshta melodike sipas notave, duke përdorur elementet muzikore të përvetësuara,
4. merr pjesë në lojëra dhe valle muzikore, duke zbatuar elementet muzikore të mësuara

Nxënësi/nxënësja do ta:	
5. zhvillojë krijimtarinë dhe të shprehurit muzikor nëpërmjet të kënduarit, të luajturit dhe vallëzimit.	
Përmbajtjet (dhe konceptet)	Standardet e vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> • Këndimi i këngëve me vesh në varg je i vogël – re 2 	<ul style="list-style-type: none"> • Këndon të paktën tre (3) këngë për fëmijë dhe/ose këngë të njohura në vargje i vogël – re me teknikën e duhur vokale. • Këndon në grup me tempo të sinkronizuar, dinamikën dhe ritmin dhe ndryshimet e tyre. • Këndon këngë duke dëgjuar tekste, në një ritëm dhe intonacion të caktuar, me një ritëm dhe dinamikë të caktuar.
<ul style="list-style-type: none"> • Të kënduarit me notë (tonet do1, re1, mi1, fa1, sol1, la1, si1, do2; shkalla tonale, shkalla C-dur, këmbë, tetrakordi, shkalla e plotë, gjysmëshkalla; emrat alfabetikë të toneve; ritmi: takt, vijë prekëse, dy -pjesa (2/4) ora, ora me tre pjesë (3/4), ora e fortë - goditje e fortë, ora e dobët - goditje e dobët, nota e tetë, pushimi i tetë) 	<ul style="list-style-type: none"> • Njeh dhe emërton elemente në shkallën C – dur. • Lexon parlato një ushtrim i thjeshtë melodik duke emërtuar tonet me takt. • Këndon me takt një ushtrim të thjeshtë melodik. • Aplikon elementet e bllokut të shënimeve në bllokun e vet të shënimeve.
<ul style="list-style-type: none"> • Luajtja në instrumente muzikore për fëmijë (tonet do1, re1, mi1, fa1, sol1, la1, si1, do2; shkalla tonale, shkalla C-dur, këmba, tetrakorda, shkalla e plotë, gjysmëshkalla; emrat alfabetik të toneve; ritmi: takt, vijë takti, dy -pjesa , 2/4) ora, ora me tre pjesë (treçerek, 3/4), ora e fortë - goditje e fortë, koha e dobët e orës - goditje e dobët, nota e tetë, pushimi i tetë) 	<ul style="list-style-type: none"> • Përsërit njësi të shkurtra ritmike duke dëgjuar. • Përsërit njësi të shkurtra melodike duke dëgjuar. • Luan ushtrime të shkurtra ritmike për notë në një vijë të vetme. • Luan ushtrime të thjeshta melodike në një ritëm të caktuar, me teknikën e duhur për notë. • Luan ushtrime të thjeshta melodike me tonet e mësuara dhe kohëzgjatjen e notave dhe pauzave, me një ritëm të caktuar, dinamikë dhe artikulum.
<ul style="list-style-type: none"> • Lojëra muzikore (këndim, luajtje, kërcim, vallëzim, marshim, vals, lojëra të bashkësive etnike që jetojnë në RS të Maqedonisë dhe vende të tjera, elemente të baletit dhe vallëzimet popullore) 	<ul style="list-style-type: none"> • Merr pjesë në lojëra muzikore duke kënduar dhe luajtur instrumente muzikore për fëmijë. • Kryen lëvizje me ritmin e saktë, tempon, orientimin e saktë në hapësirë, duke reaguar ndaj dinamikës, tempos, artikulimit dhe dallimeve në njësitë muzikore. • Shpreh mendimin e tij për suksesin e performancës.
<ul style="list-style-type: none"> • Shprehja dhe krijimi muzikor (shprehje muzikore e lirë, krijim). 	<ul style="list-style-type: none"> • Luan në instrumente muzikore për fëmijë si shoqërues i këngëve dhe ushtrimeve të mësuara. • Krijon motive dhe fraza të shkurtra me instrumente melodike në lojërat muzikore

dhe tregimet muzikore.

- Krijon koreografi të thjeshta me hapa dhe lëvizje elementare, të përshtatshme për karakterin e muzikës dhe të nejtat i realizon.

Shembuj për aktivitete

- Mësuesi paraqet një shembull të një përzgjedhjeje këngësh për fëmijë dhe/ose këngëve popullore me diapazonin e duhur vokal, këndojnë nxënësit me ushtrimet e duhura teknike dhe më pas nxënësit këndojnë këngën në fraza, strofa dhe të plotë. Gjithashtu kryhen ushtrime për diksion të qartë dhe artikulum të pastër, duke shqiptuar tekstin si strukturë ritmike (paletë me tekst), si dhe ushtrime melodike për një rrokje neutrale me theks në intonacionin e pastër, harmoninë e ritmit, dinamikës dhe ritmit dhe ndryshimet e tyre.
- Mësuesi këndon fraza të shkurtra melodike me disa tone lart ose poshtë në një rrokje neutrale, duke përdorur notat e mësuara deri tani, pushimet, tempon dhe dinamikën e mësuar deri tani, duke thënë vetëm tonin fillestar. Nxënësit përsërisin çdo frazë duke emërtuar tonet për të marrë më në fund një ushtrim të plotë në C-dur.
- Nxënësit marrin letra me fraza të shkurtra të shkruara në C-dur dhe i këndojnë me ndihmën e mësuesit. Më pas nxënësit ndahen në grupe dhe nga këto letra secili grup përpiqet të krijojë një renditje logjike melodike. Në fund secili grup prezanton melodinë e tij duke kënduar ose luajtur dhe diskutohet se cila melodi i tingëllon më mirë.
- Nxënësi/mësuesi shkruajnë titujt e disa këngëve të njohura në fletë pune dhe i vendos fletët e punës në një enë. Secili nxënës tërheq një fletë me titullin e këngës dhe këndon këngën, kurse të tjerët e gjejnë titullin e saj.
- Nëpërmjet teknikës **Kalaveshi rrushit** nxënësit shkruajnë notat sipas gjatësisë dhe kohëzgjatjes. Fillojnë me notën e plotë, ajo ndahet në dy gjysma etj. I njëjti ushtrim bëhet edhe për pushimet.
- Fillimisht mësuesi luan fraza të shkurtra melodike që përmbajnë: përsëritje të të njëjtit ton, lëvizje graduale dhe kërcime nga e treta lart e poshtë. Më pas nxënësit udhëzohen të ndjekin melodinë me lëvizje: përpara (gjatë lëvizjes melodike lart), prapa (gjatë lëvizjes melodike poshtë), duke kërcyer (gjatë kërcimeve melodike) ose duke trokitur në vend (duke përsëritur të njëjtin ton). Shembull i aktivitetit: <https://youtu.be/hX2QRoGdtlc> video-klip Dalcroze 3
- Mësuesi vizaton pesë rreshta në dysheme (mundet edhe jashtë klasës). Më pas, duke emërtuar tone, këndon fraza të shkurtra melodike me 2 - 4 tone ngjitur lart e poshtë, duke kërcyer mbi një ton ose duke përsëritur një ton. Nxënësit duhet t'i paraqesin këto fraza nëpërmjet lëvizjeve në pentagram, duke arritur pozicionet e sakta të toneve (vija ose hapësira). I njëjti ushtrim mund të bëhet në një tastierë të vizatuar ose në një sekuençë të shkallëzuar të toneve C-dur.
- Mësuesi i rendit nxënësit në disa kolona të vogla me 3 deri në 4 fëmijë dhe tregon rregullat e lojës: kur melodia lëviz lart, e fundit e kolonës lëviz përpara, kur lëviz poshtë, e para e kolonës lëviz prapa, kur tonet përsëriten, secili nxënës kthehet rreth vetes. Frazat melodike mund të këndohen ose luhen nga mësuesi në një rrokje neutrale ose mund të dëgjohet muzika e përshtatshme.
- Zgjidhet një kompozim ku të gjithë së bashku marrin pjesë me sugjerimet e tyre për lëvizjet, përdorimin e rekuizitave apo instrumenteve ritmikë e melodikë. Mund të bëhet një përrallë me kostume dhe skenografi.

- Mësuesi demonstroi një video nga një *Lojë ritmike* me rok, hip-h.,op, ritëm latin dhe disko, dhe nxënësit me kosha plastike, shkopinj, trokitje të ngjashme e përsërisin ritmin. <https://www.youtube.com/watch?v=0wuh7NPeB6Q&list=RDgmXuTShhAgo&index=21>
- Loja **Pistë për kërcim**. Nxënësit, mbi gazetën e vendosura në dysheme, bëjnë lëvizje me këmbë dhe duar, duke ndjekur muzikën e lëshuar nga mësuesi. Gjatë ndryshimit të muzikës (ndryshimi i mjeteve shprehëse muzikore ose i llojit të muzikës) nxënësit e palosin gazetën në gjysmë, pastaj në një çerek etj. Pastaj nxënësit duhet të qëndrojnë në gazetën.

Shënim: Të gjitha aktivitetet fillimisht të dedikuara për këndim dhe lojëra muzikore mund të përsëriten duke shtuar instrumente shoqëruese ritmike ose me instrumente melodike për të luajtur frazat dhe të gjithë ushtrimin.

Kompozimet e rekomanduara për realizimin e temës:

Kalesh Angjo – *Linqet janë dhënë në temën Dëgjojm muzikë.*

<https://youtu.be/0CouXUNm6Ek> – Некст тајм и Лозано: *Ja излезу Ѓурѓо/ Nekst tajm dhe Lozano:Ja dil Gjurgjo.*

<https://www.youtube.com/watch?v=bzsKjdCYF2Q> – *Никнало цвеќе шарено/Мбиу një lule lkaramane.*

<https://youtu.be/Cclx-3UwUH8> – Некст тајм: *Јовка Кумановка/Некст тајм: Јовка Кумановка.*

<https://youtu.be/388Q44ReOWE> – Action Songs for Children - Move and Freeze (integrim në gjuhë angleze).

https://youtu.be/6QObE0zvN_E – KIDZ BOP Kids - Make Some Noise (Dance Along).

https://www.youtube.com/watch?v=4KbaJ_FWgHE&t=1217s-32 – Dakika Kesintisiz Çocuk Diskosu Şarkıları/32 disko këngë për fëmijë në gjuhën turke.

<https://youtu.be/Vik2jMfjq24> – Princesha Morina – Stili im muzikor.

Këndimi dhe lëvizje muzikore (me zgjedhje të mësuesit, sipas aftësive vokale dhe karakteristikave individuale të nxënësve)

Këngë për fëmijë

<https://www.youtube.com/watch?v=oVMγU7xgIWE> – Ања Ветерова: *Ео, Ео/ Анја Ветерова: Ео,Ео.*

<https://www.youtube.com/watch?v=3SlpiDdKOfI> – Дајте музика: *Црни, жолти, бели/Јерни музикë: Тë zeza, тë verdha, тë bardha.*

<https://www.youtube.com/watch?v=hHJxpq37mYk> – Шарени ноти: *Ако е тајна/ Nota laramane: Нësë është sekret.*

<https://www.youtube.com/watch?v=x9DqQZ0AADY> – Супер ѕвезда 2011, Македонка Петреска: *Луда журка/ Super yll 2011, Makedonka Petreska: Aheng i çmendur.*

<https://www.youtube.com/watch?v=3u8AvOo38iM> – Петар Ѓуревски: *АУТ/ Petar Gjurevski: АУТ.*

<https://youtu.be/7jM7JDRa-cc> – Günaydın Çocuklar - Can Dostlar (Film Müziği)/*Mirëmëngjesi fëmijë – Miq të dashur* (audio shënim), gjuhë turke.

<https://www.youtube.com/watch?v=WvPLEcqY23o> – Дарија Врачевиќ: *Подигни глас* (српски јазик)/ *Darija Vraçević:Ngrite zërin*(gjuhë serbe)

<https://www.youtube.com/watch?v=TTkVFaHPT1A> – Gradski Dječiji Hor - Bosna i Hercegovina/*Korri i fëmijëve të qytetit– Bosna dhe Hercegovina.*

Në gjuhën shqipe:

<https://www.youtube.com/watch?v=Vik2jMfjq24> – Në katund ka çka nuk ka.

<https://www.youtube.com/watch?v=PzDOUcM3N4A> – Kush i hëngri petullat.

<https://www.youtube.com/watch?v=ko9HPy5fuvl> – Ditëlindja

<https://www.youtube.com/watch?v=ULCaiHLcTmS> – Фестивал „Чаворикано суно“ / Festivali „Çavorikano Suno“ (këngë sipas zgjedhjes së arsimtarit).

Luajtja, ritmi, lëvizje

Rap

https://www.youtube.com/watch?v=vbY5zrjKpWI&list=PL4uC6euy1TB0YZHw5WNSuleLKn_GWGGOP – Наше маало/ Mëhalla jonë.

<https://www.youtube.com/watch?v=l4FE6rqmQI> – Nëse mundesh

<https://www.youtube.com/watch?v=bxWxXncI53U&list=PLX79V33uMQTUD4P6t-Xqemz6zfuol7cxn> – Soy yo/Ai jam unë.

Latino

<https://www.youtube.com/watch?v=MraDLLT9IdU> – Baila baila/Vallëzo.

<https://www.youtube.com/watch?v=0GeYONw5DMo> – KIDZ BOP Kids – Havana.

Tekno

<https://www.youtube.com/watch?v=arDnXyB2wi8&t=5s> (Fragmenti fillestar)

<https://www.youtube.com/watch?v=rh-irT4Ouh4> – Nëntori.

<https://youtu.be/lk75qDst8wE> – Body Avlaia Group - In the hall of the body percussion king.

<https://www.youtube.com/watch?v=0PMOOYSW1tw> – Mozart: Marshi turk goditje në trup.

<https://www.youtube.com/watch?v=Lt-fYFq6uYI> (Kohëzgjatja e toneve).

<https://www.youtube.com/watch?v=4vZ5mlfZlgk&list=TLPQMDExM> (Taktimi çerek i notës)

<https://www.youtube.com/watch?v=cHad-I5AJT0&list=TLPQMDExMDIwMjHC8bBEYrb5Iw&index=3> (Taktin dhe luajtje të notës së plotë, gjysmë notës dhe të katërtës).

<https://www.youtube.com/watch?v=rf5rcXhGPps> (Luajtja e melodive të shkurtra – ushtrime ritmike).

<https://www.youtube.com/watch?v=LLbaLHjrcXs> – Tema nga Pink Panter. Piano e animuar.

<https://www.youtube.com/watch?v=tTUZswZHsWQ> – Muzikë nga filmi i animuar E bukura dhe bisha.

<https://www.youtube.com/watch?v=O9MvdMqKvpU> – Pokahantus, këngë karaoke, këndim dhe analizë të tekstit. (Integrim me gjuhën angleze).

https://www.youtube.com/watch?v=_wSq0ZOHugg (Drejtime të lëvizjeve, Integrim me gjuhën angleze dhe arsimit fizik.)

<https://www.youtube.com/watch?v=uCQ2eVhUT3U> (Ushtrime për energji, Integrim me arsimit fizik online).

INKLUZIVITETI, BARAZIA/NDJESHMËRIA GJINORE, NDËRKULTURA DHE INTEGRIMI MES LËNDËVE

Mësuesi siguron inkluzivitet duke përfshirë të gjithë nxënësit në të gjitha aktivitetet gjatë orës së mësim. Ai i mundëson secilit fëmijë të angazhohet në mënyrë njohëse dhe emocionale nëpërmjet përdorimit të qasjeve të përshtatshme (individualizimi, diferencimi, puna në grup, mbështetja e shokëve në klasë). Gjatë punës me nxënës me aftësi të kufizuara, aplikon një plan arsimor individual (me rezultate të përshtatura të të mësuarit dhe standarde vlerësimi) dhe, kur është e mundur, përdor mbështetje shtesë nga persona të tjerë (asistentë personal dhe arsimor, ndërmjetësues arsimor, tutorë vullnetarë dhe profesionistë nga shkollat e qendrave resurse). Monitoron të gjithë nxënësit rregullisht, veçanërisht ata nga grupet e cenueshme, në mënyrë që të jetë në gjendje të identifikojë vështirësitë e të mësuarit në kohën e duhur, për t'i inkurajuar dhe mbështetur ata në arritjen e rezultateve nga të mësuarit.

Gjatë realizimit të aktiviteteve, mësuesi i trajton njësoj si djemtë ashtu edhe vajzat, duke u kujdesur që të mos u caktojë role stereotipike gjinore. Gjatë formimit të grupeve të punës, bëhet një përpjekje për të siguruar balancën gjinore. Gjatë zgjedhjes së materialeve mësimore plotësuese përdoren ilustrime dhe shembuj të cilët janë gjinore dhe etniko/kulturore senzitive dhe nxit barazi gjinore përkatësisht promovojnë interkulturalizmin. Gjithashtu, mësuesi kujdeset që të mos kalojë stereotipe gjinore dhe etnike në punimet e nxënësve.

Gjithmonë kur është e mundur, mësuesi përdor integrimin e aktiviteteve/koncepteve nga lënda **Arsimi muzikor** me përmbajtjet/standartet nga lëndët e tjera në planifikimin dhe realizimin e mësim. Në këtë mënyrë, kjo lëndë i motivon nxënësit në mësimin e lëndëve të tjera dhe ndihmon në zotërimin e tyre më të lehtë.

VLERËSIMI I TË ARRITURAVE TË NXËNËSVE

Për t'iu mundësuar nxënësve të arrijnë standardet e pritshme të vlerësimit, mësuesi monitoron dhe vlerëson rregullisht arritjet e nxënësve gjatë mësim. Treguesit mblidhen për aktivitetet e tyre, motivimin për krijimin e artit, angazhimin, përkushtimin në punë, punën individuale, tandem dhe në grup. Për pjesëmarrjen në aktivitete, nxënësit marrin informacione kthyesë të cilat tregojnë nivelin e suksesit në realizimin e aktivitetit/ detyrës dhe japin udhëzime për përmirësim (vlerësim formativ). Për atë qëllim, mësuesi monitoron dhe vlerëson:

- përgjigjet me gojë në pyetjet e parashtruara nga mësuesi ose nga shokët e klasës;
- performancë praktike individuale (të kënduarit, luajtja në instrumente muzikore për fëmijë dhe lojëra muzikore);
- performancë praktike në grup.

Pas përfundimit të mësimit të secilës temë, nxënësit marrin një vlerësim sumative në formën e përshkrimit të standardeve të arritura të vlerësimit. Vlerësimi sumativ kryhet si një kombinim i rezultatit të arritur në një test njohurish në kombinim me vlerësimin e progresit të konstatuar nëpërmjet teknikave të ndryshme të vlerësimit formativ.

Fillimi i zbatimit të programit mësimor	viti 2021/2022
Institucioni/përfaqësuesi i programit	Byroja e Zhvillimit të Arsimit
Në pajtim me nenin 30, paragrafi 3 të Ligjit të Arsimit Fillor (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 161/19 dhe 229/20) Ministria e Arsimit dhe e Shkencës e miratoi këtë program mësimor nga lënda e <i>Arsimit muzikor</i> për klasën e V.	Vendimi nr. _____ Data: _____ <div style="text-align: right;"> ministrja e Arsimit dhe e Shkencës Milla Carovska _____ </div>